

Gulating lagmannsrett - LG-2009-149105

Innholdsfortegnelse

Gulating lagmannsrett - LG-2009-149105	1
Innholdsfortegnelse.....	1

Instans	Gulating lagmannsrett - Dom
Dato	2010-12-16
Publisert	LG-2009-149105
Stikkord	Ærekrenkelse. Mortifikasjon. Oppreisning.
Sammendrag	Krav om mortifikasjon og oppreisning etter tre påstått ærekrenkende uttalelser om privatetterforsker i Dagbladet. Uttalelsene kom etter at etterforskeren hadde saksøkt sine tidligere klienter, og deretter ikke gjorde opp for saksomkostninger han ble pålagt å betale dem for tingrettens og lagmannsrettens behandling av søksmålet. Lagmannsretten fant at utsagnenes meningsinnhold ikke impliserte straffbare forhold eller mistanke om slike, og at det var faktautsagn som det for to av utsagnenes del var ført sannhetsbevis for. Det tredje utsagnet ble det ikke ført sannhetsbevis for. Lagmannsretten fant likevel, under henvisning blant annet til den samlede vekt av sakens almenne interesse, privatetterforskerens offentlige rolle og meget kritikkverdige opptreden, at det forelå særlige grunner som gjorde at det kunne og burde gjøres unntak fra hovedregelen om at usanne faktiske beskyldninger er rettsstridige, og ytreren ble frifunnet.
Saksgang	Haugaland tingrett THAUG-2007-158953 - Gulating lagmannsrett LG-2009-149105 (09-149105PRI-GULA/AVD2). Anke til Høyesterett nektet fremmet, HR-2011-575-U.
Parter	A (advokat Per Danielsen) mot B.
Forfatter	Lagmann Arne Henriksen, lagdommer Guri Elisabeth Molven, lagdommer Rune Voll. Meddommere: Produktansvarlig Nils Heradstveit, avd.dir. museum Aslaug Nesje Bjørlo, pensjonist/Konsulent Hans Austevoll, lærer Lene Totland.

Saken gjelder privat straffesak med krav om mortifikasjon og oppreisning for påstått ærekrenkende utsagn, jf. straffeprosessloven § 2 nr 3, straffeloven § 246, § 247 og § 253 samt skadeserstatningsloven § 3-6.

Bakgrunnen for saken er i korthet følgende:

Bs (B) sønn («fetteren») ble i november 1997 dømt i Karmsund tingrett for drapet på sin kusine C.

A (A) arbeidet tidligere som privatetterforsker, men har de siste årene vært ute av arbeid på grunn av uførhet. Etter tingrettens dom kom A, gjennom sin forbindelse til en av fetterens advokater, Sigurd J. Klomsæt, inn som en del av teamet som arbeidet for å få fetteren frifunnet i lagmannsretten.

Fetteren ble frifunnet i Gulating lagmannsrett i juni 1998. Han ble samtidig pålagt å betale erstatning for ikkeøkonomisk skade til C' familie.

A fikk forut for ankeforhandlingen anvist godtgjørelse fra lagmannsretten for 1100 timers arbeid. Da Høyesterett i desember 2003 behandlet fetterens krav på erstatning og oppreisning for uberettiget forfølgning, ble det fremmet krav på dekning av utgifter til

A med 626 414 kr. Høyesterett tilkjente skjønnsmessig 200 000 kr, som fetteren betalte til A kort tid etter at han mottok erstatning og oppreisning som fastsatt av Høyesterett.

A mente seg berettiget til ytterligere godtgjørelse, noe Bs var uenige i. I mai 2004 tok A ut søksmål for Karmsund tingrett med påstand om at B og fetteren var solidarisk ansvarlige for dekning av arbeid for ca 370 000 kr.

Tingretten avsa dom 31. januar 2005. A tapte med saksomkostninger.

Samme dag uttalte A seg om saken på TV2-nyhetene. Han sa han ville anke dommen, og stilte spørsmål ved familien Bs troverdighet, både i den sivile tvisten partene imellom, og i C - saken generelt. A uttalte bl a: «Når de da er villig til å lyve om et sånt punkt, hva er de da ellers villig til å gi uriktige opplysninger om, så vil man jo kunne stille spørsmålet om resten av troverdigheten deres også.» B kommenterte intervjuet med A, gjengitt slik av nyhetsreporteren: «As påstander er på et lavmål. Det var oss retten trodde på, og ikke A».

I mars 2006 stadfestet lagmannsretten tingrettens dom. Etter dette var A pålagt å dekke Bs saksomkostninger for begge instanser med samlet ca 200 000 kr. A betalte ikke da kravet forfalt. I brev av 16. mai 2006 til Bs advokat lovde A å gjøre opp for seg innen juni samme år. Betaling ble ikke foretatt. I januar 2007 ble det etablert utlegg for Bs omkostningskrav i As ideelle halvpart av en fritidseiendom.

Høsten 2006 hadde Dagbladet en artikkelserie hvor det ble satt søkelys på advokat Klomsæt og hans virksomhet. B ønsket at Dagbladet, i forlengelsen av dette, skulle skrive om familiens erfaringer med A, og kontaktet avisen.

Dagbladet, ved blant andre journalist Gunnar Hultgreen, intervjuet B. B fikk tilsendt et utkast for gjennomlesning før publisering. Det ble også flere ganger søkt innhentet kommentarer fra A, som under henvisning blant annet til taushetsplikt nektet å uttale seg.

5. januar 2007 trykket Dagbladet første reportasje om Bs forhold til A.

Oppslaget tok størsteparten av avisens forside. Under overskriften «C Tengssaken» var det et stort bilde av A. Teksten, som var satt med store typer, delvis over bildet, lød: «10 års mareritt med privatetterforsker A», «Presser oss for penger». Med mindre typer, nederst på siden sto det: «Fetteren til C ble frikjent for drapstiltalen, men hjelpen fra privatetterforsker A ble et helvete for familien. - *Jeg oppfatter A som en ynkelig bedrager, sier faren til fetteren.*»(Lagmannsrettens kursivering).

Selve reportasjen gikk over sidene 14-16 i avisen. Øverst på side 14 stod det med store typer på svart bakgrunn «Pengebråk om etterforskerjobb». Under denne overskriften fulgte tre kulepunkt over side 14 og 15, henholdsvis «Krevde 600 000 uten dokumentasjon», «Advokat vitnet mot egen klient», «Ti års mareritt for familien». På side 16 ble overskriften «Pengebråk om etterforskerjobb» gjentatt på toppen av siden med store typer.

Intervjuet med B hadde overskriften «A presset oss for penger». Inngressen lød: «Advokat Sigurd J. Klomsæt og privatdetektiv A fikk frikjent fetteren for drapet på C. Så kom regninga.»

Under overskriften «Sykemeldt» heter det et stykke ut i intervjuet:

«A fikk betalt for alt arbeidet sitt, 700 000 kroner, pluss eksponeringsverdien. Det er ingen sak han har frontet mer enn Birgittesaken, sier fetterens far.

I høst ble han sykemeldt.

- Jeg måtte gi opp. Vi drev et lønnsomt entreprenørfirma, men denne saken har tatt knekken på meg. Det har A en god del av skylda for, sier faren. Politi og påtalemyndighet hadde jeg ettervert lært meg til å forvente en slik behandling fra, men ikke en jeg oppfattet å være i vår eget team, sier faren.

I dag gir han A denne attesten:

- *Jeg oppfatter A å være en ynkelig bedrager. (Lagmannsrettens kursivering). Han har sett hvor fortvilet vi har vært. Det har rent litervis med tårer i dette huset, det har A utnyttet, på en uhyre ynkelig måte. Det virker bare å være én ting A har jaktet etter: Penger. Han visste meget godt at vi ikke hadde noen avtale om videre økonomisk godtgjort arbeid, sier faren.»*

Intervjuet med B var ledsaget av faktabokser om A, hans virksomhet som privatetterforsker, erfaring, salær i C - saken og om det etterfølgende søksmål. Faktaboksene hadde overskriftene «A» og «Pengekravene».

I artikkelen var det også egne spalter med korte kommentarer fra henholdsvis advokat Sjødin (fetterens opprinnelige forsvarer), advokat Klomsæt og fra fetteren.

Under overskriften «Taus privatdetektiv» og ingressen «A vil ikke svare på anklagen fra familien til fetteren», ble det redegjort for Dagbladets kontakt med A og for de mest sentrale spørsmål avisen hadde bedt A om å svare på. Herunder ble det sitert fra eposter A hadde sendt avisen. As utsagn om at han var bundet av taushetsplikt ble også gjengitt.

Lørdag 6. januar 2007 trykket Dagbladet en replikk fra A i debattspalten med overskriften «Fetterens families løgnaktige og sjikanerende påstander». Replikken var omtalt i headingen på Dagbladets forside, med et lite bilde av A ledsaget av teksten «Birgittesaken - Løgn og sjikane - A - debatt side 52». A redegjorde i replikken for sitt syn på Bs påstander. Replikken avsluttes slik:

«Det store spørsmålet jeg sitter igjen med i dag er; når familien er villig til å fremsette så mange løgner om de som har vært deres viktigste hjelpere til å få frifinnelse og erstatning/oppreisning, hva annet kan de ha løyet om da?».

Søndag 7. januar 2007 hadde Dagbladet en oppfølgingsreportasje med overskriften «A avslører seg selv» og ingressen «Familien til fetteren i C Tengs-saken mener privatetterforsker A bruker sjofle triks», hvor Bs kommentarer til As replikk fremgikk.

I intervjuet uttalte B bl a «*Namsmannen i Asker har opplyst at A har ført alle verdier over på kona.* (Lagmannsrettens kursivering). Namsmannen sa til meg at den eneste trøst måtte være at vi var først i køen av dem som hadde krav hos A.»

For fullstendighetens skyld nevnes at advokat Sigurd J. Klomsæt hadde et innlegg i Dagbladet med tittelen «Dagbladet som mikrofonstativ» til støtte for A mandag 8. januar 2007.

A reiste i april 2007 privat straffesak mot Dagbladet, ansvarlig redaktør og journalister med krav om mortifikasjon av de tre utsagn som er gjengitt i kursiv ovenfor, straff, erstatning og oppreisning.

I november 2007 reiste A privat straffesak mot B for Haugaland tingrett med krav om mortifikasjon av de tre utsagn som er gjengitt i kursiv ovenfor, erstatning og oppreisning.

Haugaland tingrett avsa 24. juni 2009 dom med slik domsslutning:

1. B frifinnes
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

A erklærte anke over dommen. B tok til motmæle. Ved lagmannsrettens beslutning av 18. desember 2009 ble anken henvist til ankeforhandling.

Oslo tingrett avsa dom i saken mellom A og Dagbladet i juni 2010. Avisen, ansvarlig redaktør og de saksøkte journalister ble frifunnet og tilkjent saksomkostninger. Dommen er etter det opplyste anket.

Ankeforhandling i sak mellom A og B ble avholdt i Bergen tinghus 01. og 02. desember 2010. A møtte med sin prosessfullmektig, advokat Per Danielsen. B møtte som selvprosederende. Det ble ført fem vitner, hvorav to nye for lagmannsretten, og dokumentert som det fremgår av rettsboken. Lagmannsretten fikk også fremvist

nyhetsinnslaget fra TV2. I forbindelse med lagmannsrettens behandling av saken, er kravet om erstatning for økonomisk tap frafalt.

Ankende part, A, har i korthet anført:

Sakens tema er tre utsagn som inneholder to beskyldninger om henholdsvis bedrageri og kreditorunndragelse. Alt annet som angår partenes mellomværende er i prinsippet irrelevant, bortsett fra den betydning slike forhold eventuelt kan tillegges ved utmåling av oppreisningserstatningen.

Utsagnene som kreves mortifisert er grovt ærekrenkende og rammes både av straffeloven § 246 og § 247. Beskyldningene skal tolkes objektivt i den sammenheng de fremkommer, og slik den alminnelige leser naturlig vil forstå disse. Også de assosiasjoner utsagnene fremkaller har betydning for tolkningsresultatet, jf. bl a Rt-2005-1677.

Bs insinuasjon om at han oppfatter A som en bedrager er innholdsmessig å likestille med å gi uttrykk for at han er det. At B bruker betegnelsen «ynkelig» kan ikke tillegges vekt. Det er bruken av «bedrager» som er avgjørende. Det er det B har sagt som skal vurderes, ikke hva som er ment eller hva som var motivet for utsagnene.

I EMDs og Høyesteretts praksis skilles det mellom faktabeskyldninger og verdiutsagn. Gjennom EMK artikkel 10 om ytringsfriheten beskyttes verdiutsagn sterkere enn faktabeskyldninger, men det er grenser også for verdiutsagn, som må ha en viss forankring i fakta. Begge utsagn i denne saken er åpenbare faktabeskyldninger. De har et innhold som etter sin art kan gjøres til gjenstand for sannhetsbevis, i motsetning til verdiutsagn, som ikke kan bevises. Utsagnene kaster mistanke over A, og insinuerer at han har gjort seg skyldig i straffbare forhold.

Oslo tingrett har i saken mot Dagbladet grepet feil med sin konklusjon om at bedrageripåstanden er et verdiutsagn. Haugaland tingrett har konkludert korrekt med at utsagnet er en faktabeskyldning, men har tatt feil i rettsanvendelsen deretter. Begge tingretter har sagt seg enige med A i at påstanden om kreditorunndragelse er en faktabeskyldning.

B hadde adgang til å sette søkelys på A, men han gikk alt for langt da han fremsatte usanne beskyldninger om bedrageri og kreditorunndragelse. Han har ikke ført sannhetsbevis, verken for bedrageri eller kreditorunndragelse.

Ved vurderingen av bedrageribeskyldningen må lagmannsretten, med basis i strafferettens beviskrav og uskyldspresumsjonen, ta stilling til om det er ført bevis for at straffeloven § 270 er overtrådt. Kritikken mot A i så henseende gjelder i verste fall unøyaktigheter, og har ingenting med strafferettens bedrageri å gjøre. A snakker sant med hensyn til føring av timelister, både når det gjelder skriving av rapport og advokat Sjødins 50-årsdag i London. Når det gjelder betaling for oppbevaring av hårbørste må også As forklaring legges til grunn.

A etablerte særeie med sin kone ved ektepakt i 1996. Etter tingrettens dom har B fått dekket sitt omkostningskrav gjennom salg av eiendommen det var etablert utlegg i. Beskyldningen om kreditorunndragelse faller på sin egen urimelighet.

B har overtrådt både straffeloven § 246 og § 247. Ved rettsstridige faktabeskyldninger må ytringsfriheten vike for personvernet, jf. EMK artikkel 10 henholdsvis artikkel 8. Det vil være et brudd på artikkel 8 om B ikke dømmes. Ved faktabeskyldninger gjelder ikke provokasjonssynspunktet. Det skal svært mye til for ikke å dømmes. Hovedregelen er at det er plikt til å dømme B.

Det er ikke grunnlag for å konstatere særlig unntak fra plikten til å dømme. Det stilles strengere krav til privatpersoner enn for media. B har løyet og vært grovt uaktsom. Det var ikke faktisk grunnlag for hans beskyldninger. Det var heller ingen allmenn interesse knyttet til beskyldningene. At A til en viss grad er en offentlig person kan ikke tillegges avgjørende vekt.

Når hovedregelen slår igjennom, må utsagnene mortifiseres. Det erkjennes at oppreisningsbeløpet øvre grense er satt for høyt i påstanden, men det er viktig at det sendes et allmennpreventivt signal fra domstolene ved fastsettelse av en oppreisning som merkes. Ved utmålingen må det blant annet sees hen til at beskyldningene ble publisert i en landsdekkende avis, at forholdet er grovt og at A opplagt er skadet gjennom å bli hengt ut i pressen på en slik måte.

Det ble nedlagt slik påstand:

1. B dømmes til å tåle følgende beskyldninger erklært døde og maktesløse:

Offentliggjort i Dagbladet 05.01.2007 på forsiden:

«- Jeg oppfatter A som en ynkelig bedrager, ...»

Offentliggjort i Dagbladet 05.01.2007 på side 15:

«- Jeg oppfatter A å være en ynkelig bedrager.»

Offentliggjort i Dagbladet 07.01.2007 på side 9:

«- Namsmannen i Asker har opplyst at A har ført alle verdier over på kona».

2. B dømmes til å betale oppreisning til A med et beløp fastsatt etter lagmannsrettens skjønn, begrenset oppad til kr 500 000,-.
3. B dømmes til å betale til advokat Per Danielsen Harald Olsens saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten.

Ankemosparten, B, har i korthet anført:

Prinsipalt anføres at utsagnene er verdiutsagn. Subsidiært, dersom utsagnene vurderes som faktautsagn, anføres at det er ført sannhetsbevis for påstandene.

B står for det han har sagt. Han oppfatter A som en ynkelig bedrager. Dette er ikke en påstand om et straffbart forhold. Det er Bs subjektive opplevelse av det uberettigede søksmålet A anla mot fetteren/faren, og familiens opplevelse av at A - som de trodde var en medspiller, og en av teamet som skulle arbeide for fetterens frifinnelse - falt dem i ryggen. Utsagnet om at verdiene sto på As kone reflekterer det B fikk opplyst hos namsmannen i forbindelse med utleggsbegjæringen mot A.

A satte i gang forløpet til injurienesaken ved å saksøke Bs for et stort pengebeløp som han var helt uberettiget til. Like etter tingrettens dom, insinuerte A på TV2 at fetteren og faren var løgnere og at en kunne spekulere i hva de ellers hadde løyet om. På dette tidspunktet var familien helt på bunn etter mange års massive belastninger påført gjennom C - saken. Samtidig arbeidet de med å få omgjort erstatningsforpliktelsen fetteren var idømt overfor C' etterlatte. Familien og fetteren var helt avhengige av troverdighet. De jobbet livet av seg for aldri å bli tatt i en eneste løgn. Alt dette visste A, da han i beste sendetid på TV2 beskyldte dem for at de ikke var til å stole på.

A ærekrenket dem i en situasjon hvor de lå nede. Av alt familien har opplevd i forbindelse med C - saken, er dette absolutt det verste. Sjoflere kan det ikke bli. Det knuste dem. B hadde ikke helse til å ta til motmæle. Han hadde vært gjennom fem lange sykmeldingsperioder, hadde mistet jobben og måttet si fra seg sin eierandel i det meget lønnsomme entreprenørfirmaet han var medeier i. A gjentok til og med de samme grovt injurierende utsagn i sin replikk 6. januar 2007. Det er i det hele tatt et paradoks at det er A som har saksøkt B for injurier, og ikke omvendt.

Da B uttalte seg til avisen høsten 2006, hadde han klart å stable seg på bena igjen. B kontaktet ikke Dagbladet for å få ut penger. Han så en totalitet, et mønster, i As oppførsel og dannet seg et bilde av en annen side av mannen, som han derfor ønsket å advare andre mot. Bs motiv var at andre ikke skulle havne i det samme uføret med A som familien opplevde.

A har brukt media aktivt. Han eksponerte seg gjennom C - saken for alt det var verd. Når A selv har søkt medienes lys, må han tåle mer enn en som ikke er en offentlig person.

A skrev til familien at han ikke hadde krav mot dem og garanterte at de ikke var ansvarlige for utgiftene. Han stod frem i media og opplyste at han arbeidet gratis med saken. Likevel saksøkte ham dem for differansen da Høyesterett fastsatte erstatningen for utlegg til privat etterforskning til 200 000,- kr. Som bevis bruker A blant annet et brev hvor fetteren angivelig roser blant andre A for hans arbeid med saken og uttaler at han er dem evig takknemlig. Dette til tross for at A vet at det er advokat Klomsæt som har skrevet brevet, og at fetteren aldri har signert det.

Timelistene, som A fremla 42 timer før hovedforhandling i tingretten, er svært mangelfulle og til dels feilaktige/ oppkonstruerte. Timelister for fem år ble oversendt sekssyv år etter at timene skal ha påløpt. Bilag er ikke fremlagt. Det er ført 22 timer for arbeid i London hvor formålet med turen var å feire Sjødins 50-årsdag. På dette tidspunkt var det ifølge Sjødin ikke arbeid å utføre i saken. Det er videre ført 146 timer for angivelig arbeid med rapport under utarbeidelse. I følge datoen på rapporten var den på dette tidspunktet ferdig. A har også krevd refundert utlegg til påstått oppbevaring av hårbørste hos Scotland Yard, men har til tross for gjentatte anmodninger ikke fremskaffet bilag for at han faktisk har hatt dette utlegget.

Det ble nedlagt slik påstand:

B frifinnes.

Lagmannsretten bemerker at en annens ære i strafferettslig forstand er krenket når gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 246 eller § 247 er oppfylt, med mindre det føres sannhetsbevis for riktigheten av utsagnet, jf. straffeloven § 249, og ærekrenkelsen ikke kan anses som rettsstridig.

Det første hovedspørsmål saken reiser er hvordan de påstått ærekrenkende utsagn skal *tolkes*, og om utsagnenes innhold rammes av den objektive gjerningsbeskrivelse i straffeloven § 246 og § 247.

Det andre hovedspørsmål gjelder *rettsstrid*, og aktualiseres dersom første hovedspørsmål besvares bekreftende med hensyn til overtredelse av straffelovens ærekrenkelsesbestemmelser. I rettsstridsvurderingen inngår blant annet vurderingen av utsagnenes forankring i de faktiske forhold, herunder spørsmålet om det er ført sannhetsbevis. I denne forbindelse må det også tas standpunkt til om utsagnene innebærer en verdivurdering eller er av faktisk karakter.

Ved fastleggingen av hvordan utsagnene er å forstå tar lagmannsretten utgangspunkt i hvordan disse antas å oppfattes av den vanlige avisleser. Lagmannsretten viser til EMDs bruk av uttrykket «the ordinary reader», jf. blant annet EMDs dom mellom Bergens Tidende og Norge av 02. mai 2001 avsnitt 55. Videre kan vises til Rt-2003-928 (Tønsbergs Blad) avsnitt 33, hvor Høyesterett bruker uttrykket «den alminnelige avisleser» for å beskrive subjektet for tolkningen.

Utsagnene skal fortolkes objektivt. Tolkningen skal ikke begrenses til en isolert bedømmelse av meningsinnholdet i det enkelte utsagn. Det må tas utgangspunkt i ordlyden, som må vurderes i sammenheng med reportasjen for øvrig, typografi og billedbruk. Siden Dagbladet omtalte saken over flere dager, kan det også være relevant å se hen til reportasjeserien under ett.

Lagmannsretten ser først på utsagnene: *»Jeg oppfatter A som en ynkelig bedrager»* (utsagn 1.1) og *»Jeg oppfatter A å være en ynkelig bedrager»* (utsagn 1.2). Utsagnene må anses som identiske innholdsmessig. De er gjengitt henholdsvis på førstesiden og i selve reportasjen, som en del av intervjuet med B.

I motsetning til betegnelser som brukes på, eller i forbindelse med, en del andre straffbare handlinger (eksempelvis «drapsmann» eller «voldtektsforbryter»), har uttrykket «bedrager» også en forankring i alminnelig dagligtale, der begrepet innholdsmessig ikke samsvarer med den juridisktekniske betydning av ordet. Betegnelsen karakteriserer da (moralsk) kritikkverdige tillitsbrudd, som kan være ulike i art og innhold, men som ikke impliserer overtredelse, eller mistanke om overtredelse, av

straffebud. Den som bedrar - bedrageren - vil i dagligtale kunne være den som har sviktet, gitt noen falske forestillinger, fremstått som en annen enn den han egentlig var, ført noen bak lyset, vært utro («han bedro sin kone»), og ikke en som i uberettiget vinnings hensikt forledet, eller forsøkte å forlede noen, og derigjennom begunstige(t) seg økonomisk.

Etter lagmannsrettens syn, må det legges til grunn at B brukte begrepet bedrager i den dagligdagse, ikke juridiskteknisk forståelse i intervjuet med Dagbladet. Det er lagmannsrettens oppfatning at den alminnelige avisleser også vil oppfatte bruken av ordet på denne måten.

I tillegg til det som er påpekt om begrepets varierende meningsinnhold, viser lagmannsretten til at det er Bs synspunkt («Jeg oppfatter») han gir uttrykk for. Dette underbygger at «bedrager» brukes subjektivt, i den moralske, og ikke i den strafferettslige betydning. Adjektivet «ynkelig», som står til substantivet og beskriver «bedrager», forsterker inntrykket av at det er Bs moralske vurdering av As handlinger i forhold til familien som presenteres. En slik forståelse av utsagnet samsvarer for øvrig med Bs utsagn i intervjuet om at «det har rent litervis med tårer i dette huset, det har A utnyttet på en uhyre ynkelig måte».

Lagmannsrettens tolkningsresultat underbygges av inntrykket som etterlates når reportasjen leses i sammenheng og ses i sin helhet. Selv om ett av utsagnene sto på forsiden av avisen og uten de elementer som i det følgende oppfattes å bestyrke lagmannsrettens oppfatning om utsagnets meningsinnhold, må det som utgangspunkt for tolkningen kunne forutsettes at den alminnelige leser har lest hele oppslaget.

I den forbindelse viser lagmannsretten til at det ikke i det hele tatt nevnes noe om straffbare forhold i artikkelen. Både selve intervjuet, overskrifter, ingresser, faktabokser og kommentarene som ble innhentet, peker derimot entydig i retning av at det er As oppdrag og partenes sivilrettslige, økonomiske oppgjør etter dette, som er det tema B omtaler.

I fokus er således sviket familien mener seg utsatt for av A, særlig gjennom hans søksmål. B kritiserer at A, som var et teammedlem og en de trodde var en medspiller, uberettiget gikk til sak, og ikke minst at han gjorde dette til tross for sin kunnskap om familiens ytterst vanskelige og sårbare situasjon som følge av C - saken. Lagmannsretten viser bl a til den sammenheng påstanden om «ynkelig bedrager» fremkommer i, og siterer fra intervjuet:

- Poli og påtalemyndighet har jeg etter hvert lært meg til å forvente en slik behandling fra, men ikke en jeg oppfattet å være i vår eget team, sier faren. I dag gir han A denne attesten:

Jeg oppfatter A å være en ynkelig bedrager. Han har sett hvor fortvilet vi har vært. Det har rent litervis med tårer i dette huset, det har A utnyttet, på en uhyre ynkelig måte. Det virker bare å være en ting A har jaktet etter: Penger. Han visste meget godt at vi ikke hadde noen avtale om videre økonomisk godtgjort arbeid sier faren.»

Overskrifter og ingresser gir heller ikke assosiasjoner i retning av strafferettslig bedrageri. Sideoverskriften på side 14 er «Pengebråk om etterforskerjobb», med kulepunkt «Krevde 600 000 uten dokumentasjon», «Advokat vitnet mot egen klient» «Ti års mareritt for familien». «Pengebråk om etterforskerjobb» gjentas deretter øverst på side 16. Ingressen til intervjuet viser til at A hjalp til med å få fetteren frikjent i C - saken, og avsluttes med «Så kom regninga».

Det kan innvendes at overskriftene «Presser/t oss for penger», som er brukt på forsiden og som hovedoverskrift på intervjuet, isolert sett kan gi assosiasjoner til straffbare handlinger. Dette ville i så fall være forhold av annen karakter enn de straffbare forhold «bedrager» etter omstendighetene ville kunne forbindes med. Når helheten ses hen, til kan imidlertid disse overskriftene alene ikke tillegges avgjørende vekt.

Kommentarene fra advokatene Sjødin og Klomsæt og fra fetteren gjelder også den privatrettslige tvisten. Advokat Sjødins kommentar har overskriften «Dommene taler for seg», som også er dekkende for meningsinnholdet. Advokat Klomsæts kommentar har overskriften «Meningsløst». Klomsæt støtter As krav, og avslutter: «- Jeg synes det er meningsløst at man ikke vil gjøre opp for seg for arbeid som har hatt meget stor, kanskje avgjørende betydning for saken. As kontakter opp mot internasjonal politi var svært viktige, sier Klomsæt til Dagbladet.» Fetterens kommentar er gitt overskriften «Tillitsbrudd». Han gir uttrykk for at A gjorde seg skyldig i tillitsbrudd, og mener at A utnyttet saken til egen fordel og ennå ikke har gjort opp idømte saksomkostninger, som derfor er sendt til tvangsinn drivelse.

Faktaboksen med undertittel «Pengekravene» omtaler As honorar i saken, den etterfølgende sivile rettstvist mellom partene, tingrettens og lagmannsrettens konklusjoner, størrelsen på idømte saksomkostninger og As manglende oppgjør av disse. I samsvar med denne vinklingen på artikkelen, er det i intervjuet med B for øvrig også inntatt sitater fra lagmannsrettens dom i pengekravssaken.

Bildetekstene spiller også på tillitsbruddet, på As søksmål og utfallet av tvisten. Under bildet av B er teksten blant annet: «Etter å ha kjempet mot privatdetektiv A i flere år, angreir faren til fetteren på at de stolte på den profilerte detektiven...Nå advarer han andre mot å bruke As tjenester.» Under bildet av A heter det: «A sier han vil svare, men trenger mer tid. Dette til tross for at det foreligger en rettskraftig dom.»

Det er lagmannsrettens konklusjon at meningsinnholdet av utsagnene for den alminnelige avisleser må oppfattes slik at As påståtte «bedrageri» besto i at han, selv om han var engasjert for å hjelpe familien og var en del av deres «team», krevde dem for penger de ikke var forpliktet til å betale. Han fremmet et sterkt belastende søksmål om kravet, mot bedre vitende og til tross for sin kunnskap om familiens særlig sårbare situasjon, og lot være å gjøre opp for saksomkostningene. Han sviktet dermed på en sterkt kritikkverdig måte («Ynkkelig») den tillit de hadde vist ham og den lojalitet de måtte kunne forvente. Lagmannsretten finner ikke at det er en del av meningsinnholdet at A kan mistenkes for å ha gjort seg skyldig i straffbare forhold.

Lagmannsretten går etter dette over til å fortolke meningsinnholdet i utsagn nr 1.3: *»Namsmannen i Asker har opplyst at A har ført alle verdier over på kona.»*

Utsagnet står i det andre intervjuet med B, som ble publisert søndag 7. januar 2007. Ordlyden peker klart i retning av at A har ført eiendeler over på kona til skade for kreditorer som søker dekning for sine krav. Selv om det gjennom utsagnet ikke tidfestes når dette skal ha foregått, er det som følge av sammenhengen nærliggende å oppfatte det slik at det er noe A har gjort for å slippe å betale saksomkostningene han ble idømt. Utsagnet må derfor naturlig oppfattes som at den påståtte overføringen av eiendeler er foranlediget av, og står i tidsmessig nærhet til, den sivile tvist mellom partene.

Selv om lagmannsretten er enig med A i at utsagnet må forstås som en beskyldning om at han har disponert over sine eiendeler til skade for kreditorene, finner lagmannsretten ikke at meningsinnholdet for den alminnelige leser vil oppfattes som en påstand om et straffbart forhold. Det nevnes ingenting i artikkelen om at A skal ha krenket straffebud. Sett i sammenheng med ordlyden for øvrig og med artikkelen som helhet, er det lagmannsrettens syn at påstandens kjerne for den alminnelige leser vil være at A ikke vil gjøre opp for seg og gjennom sine disposisjoner har holdt midler unna Bs, men ikke at han i den forbindelse kan mistenkes for noe straffbart.

Spørsmålet er så om utsagnenes meningsinnhold, slik lagmannsretten har fastlagt det, innebærer ærekrenkelser som oppfyller det objektive gjerningsinnhold i straffeloven § 246 og/eller § 247.

Bestemmelsene har slik ordlyd:

§ 246. Den som rettsstridig ved ord eller handling krenker en annens æresfølelse eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

§ 247. Den som i ord eller handling optrer på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit, eller som medvirker dertil, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. Er ærekrenkelsen forøvet i trykt skrift eller i kringkastingssending eller ellers under særdeles skjerpene omstendigheter, kan fengsel inntil 2 år anvendes.

Lagmannsretten anser det klart at samtlige utsagn var egnet til å krenke As subjektive ære, og at de innebærer en overtredelse av det objektive gjerningsinnhold i straffeloven § 246.

Straffeloven § 247 kan bare anvendes dersom utsagnene gjelder et faktisk forhold og formidler et meningsinnhold som er tilstrekkelig presist til at det kan gjøres til gjenstand for sannhetsbevis. Lagmannsretten legger i den forbindelse til grunn at skillet i norsk rett mellom ubestemte beskyldninger som utelukkende rammes av straffeloven § 246, og ikke kan mortifiseres, og beskyldninger som også rammes av § 247 og derfor kan mortifiseres når sannhetsbevis ikke er ført, ikke faller sammen med EMDs skille mellom facts og value judgments, jf. for eksempel Bratholm og Nordén, Jussens Venner nr 4/2001 side 254.

Lagmannsretten finner at utsagnene inneholder ærekrenkende beskyldninger etter straffeloven § 247 første og fjerde alternativ. Det er allmennhetens moralske dom over handlingen som er avgjørende. En beskyldning om at A bevisst fremmet uberettigede krav gjennom rettsapparatet mot en tidligere klient som dertil befant seg i en særlig vanskelig og sårbar situasjon, må av allmennheten forstås slik at A stilles i et negativt lys. Det samme gjelder beskyldningen om at A hadde unndradd midler fra kreditorene. Beskyldningene var egnet til å skade As «gode navn og rykte» og den «for hans stilling eller næring fornødne tillit».

Hvorvidt det er grunnlag for å mortifisere utsagnene, jf. straffeloven § 253, og om de kan danne grunnlag for oppreisningserstatning etter skadeserstatningsloven § 3-6 første ledd må avgjøres etter en vurdering av utsagnenes *rettsstrid*. Det må foretas en helhetsvurdering av om det var rettmessig eller utilbørlig av B å fremsette utsagn med det meningsinnhold lagmannsretten har konkludert med at utsagnene er bærere av. Sentralt i vurderingen av rettsstrid er spørsmålet om det er ført sannhetsbevis for meningsinnholdet i beskyldningene. Rettsstridsvilkåret har samme innhold i forhold til skadeserstatningsloven § 3-6 som til straffebestemmelsene. Kjernen i kriteriet er at det er nødvendig og forholdsmessig å gripe inn i ytringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 nr 2, som gjelder direkte som norsk rett etter menneskerettsloven.

Det er EMK og EMDs praktisering av konvensjonen som er den primære rettskilde når grensen for hva som må tåles skal trekkes. Lagmannsretten legger til grunn at det må foretas en avveining og balansering mellom vernet av ytringsfriheten og den enkeltes interesse i å verne sitt privatliv og sitt omdømme, jf. EMK artikkel 8 nr 1. Det må være et rimelig forhold mellom inngrepets konsekvenser for ytringsfriheten og hensynet til å beskytte den som føler seg ærekrenket. Artikkel 8 nr 1 må trekkes inn i den rettslige vurderingen for å avgjøre om inngrep i ytringsfriheten fyller «necessary in a democratic society»- vilkåret i artikkel 10 nr. 2, jf. bl a Borvik «Personvern og ytringsfridom» (2008) side 74. Borvik konkluderer på side 94 med at de kolliderende rettighetene etter EMDs praksis har det samme konvensjonsrettslige vern, og at det derfor ikke er grunnlag for å hevde at ytringsfriheten skal tillegges større vekt enn personvernet.

Lagmannsretten tar utgangspunkt i Rt-2003-928 flg (Tønsbergs Blad) avsnitt 44, som oppsummerer de viktigste hensyn i helhetsvurderingen slik:

Avgjørelsen i Rt-2002-764 og EMD's praksis viser at det ved den konkrete avveiningen må foretas en vurdering etter flere kriterier. Av disse finner jeg grunn til å fremheve graden av allmenn interesse, beskyldningens karakter, derunder om beskyldningen klassifiseres som «value judgment» eller «factual statement», om den retter seg mot offentlig person eller privatperson, samt graden av aktsomhet, derunder om og eventuelt i hvilken utstrekning media på

publiseringstidspunktet hadde holdepunkter i faktum for at påstanden var sann. Generelt vil ytringen ha et sterkt vern dersom den gjelder forhold av allmenn interesse, verdivurderinger, videreformidling, offentlig person, og det foreligger sterke holdepunkter for at påstanden var sann. Motsatt: Gjelder saken beskjedent allmenn interesse, faktapåstander, egen fremsettelse, privatperson og det foreligger svake holdepunkter for at påstanden var sann, har ytringen et mindre sterkt vern.

I Rt-2002-774 (Nordlandsposten) går Høyesterett nærmere inn på de retningslinjer EMD har trukket opp med hensyn til beskyldningens karakter, herunder skillet mellom verdivurderinger og fakta. Sondringen er styrende for hvilke ytringer det kan føres sannhetsbevis for.

Høyesterett viser til flere av EMDs avgjørelser, og skriver på side 775 følgende:

Etter EMDs praksis inngår beskyldningens karakter, derunder dens grovhet, som et viktig moment i avveiningen av om hensynet til personvernet tillater inngrep i ytringsfriheten. I en rekke avgjørelser fremgår det at domstolen baserer seg på et skille mellom «value judgments» og «factual statements», jf. for eksempel Bratholm-dommen (EMD-1993-23118) avsnitt 49 og 50 og Tromsø-dommen avsnitt 66 med videre henvisning til den grunnleggende dom av 8. juli 1986 i saken Lingens mot Østerrike (EMD-1982-9815), se avsnitt 46.

Det følger av denne sontring at verdivurderinger ikke kan være gjenstand for sannhetsbevis i motsetning til uttalelser av faktisk karakter. Det er samtidig på det rene at denne sontring ikke faller sammen med skillet i norsk rett mellom ubestemte beskyldninger som utelukkende rammes av straffelovens § 246, og som ikke kan mortifiseres, og beskyldninger som også rammes av § 247 og derfor kan mortifiseres når sannhetsbevis ikke er ført, jf. for eksempel Bratholm og Nordén i Jussens Venner nr 4/2001 side 254. Dette følger direkte av EMDs avgjørelse i Bratholmsaken. EMD trakk i den saken en videre grense for «value judgments» enn Høyesterett. Eksempelvis ble en beskyldning om at Bratholms politivoldsrapport var «a pure misinformation intended to harm the police», av EMD - i motsetning til Høyesterett - ansett som en verdivurdering som det ikke kunne føres sannhetsbevis for.

Etter EMDs praksis er det ikke slik at beskyldninger som klassifiseres som «value judgments», ubetinget vernes av ytringsfriheten. Som det heter i for eksempel dommen av 24. februar 1997 i saken de Haes and Gijssels mot Belgia (EMD-1992-19983) avsnitt 47, kan en slik ytring «be excessive, particular in the absence of any factual basis». Selv verdivurderinger må altså ha en viss forankring i objektive fakta.

Lagmannsretten har ovenfor konkludert med at utsagn 1.1 og 1.2 vil bli oppfattet av den vanlige leser som en beskyldning om at A på en kritikkverdig måte øvet rettslig pågang mot familien B gjennom å fremme uberettigete krav, selv om han visste at de befant seg i en særdeles vanskelig situasjon. Det er lagt til grunn at beskyldningen ikke impliserer mistanke om at A gjorde seg skyldig i noe straffbart. Det sentrale meningsinnhold i utsagn 1.3 er at A har kanalisert midler bort fra familien B som kreditor, også dette uten at mistanke om noe straffbart inngår i beskyldningen.

Etter lagmannsrettens oppfatning må begge utsagn slik fortolket forstås som beskyldninger om faktiske forhold som er tilstrekkelig presise til at det kan føres sannhetsbevis, og utsagnene anses også å være «factual statements» - slik EMD har definert dette. Det er åpenbart tilfelle for utsagn 1.3. Det gjelder også for hovedinnholdet i utsagn 1.1 og 1.2, selv om det her også inngår et betydelig element av verdivurdering av As opptreden.

Kravet etter straffeloven § 249 nr 1 er at det «føres bevis» for beskyldningens sannhet, med det innhold som det er fastsatt at den har. Bevisbyrden påhviler B. Det er tilstrekkelig at det føres bevis for at beskyldningen i det vesentlige er sann, jf. Ot.prp.nr.22 (2008-2009), pkt 5.14.1.2., og Rt-1970-1087 samt Rt-1979-727. Ved

grovere anklager kreves mer enn alminnelig sannsynlighetsovervekt for at beviskravet kan anses oppfylt. I vår sak, der beskyldningene ikke gjelder straffbare handlinger eller mistanke om slike, legger lagmannsretten til grunn at det ikke kan kreves bevis på linje med det som gjelder for påtalemyndighetens straffekrav, og at det er tilstrekkelig med alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Ved vurderingen av Bs faktiske grunnlag for utsagn 1.1 og 1.2, tar lagmannsretten utgangspunkt i premissene i henholdsvis Karmsund tingretts dom og Gulating lagmannsretts dom, fordi Bs påstander var nært knyttet opp mot As søksmål. As krav ble av to rettsinstanser ansett som klart uholdbart, både faktisk og rettslig. Det fremgår av dommene at A i 2001 fremmet krav om betaling mot B med grunnlag i faktura som ikke ble tilsendt familien B, men som de likevel et halvt år senere mottok inkassovarsel for. Tingretten karakteriserte det som «*oppsiktsvekkende*» at A, da B protesterte på kravet, ikke klargjorde hvilket avtaleforhold han mente forelå. Innfordringen ble deretter ikke fulgt opp, før det oppstod tvist mellom partene rundt årsskiftet 2003/2004.

Omstendighetene rundt As neste faktura karakteriserte tingretten som «*enda mer påfallende*». A utstedte fakturaen 30. desember 2002. Fakturaen overlappet tidsmessig den første, og ble sendt B sammen med et brev fra A med følgende ordlyd:

«Ny faktura.

Godt nyttår til dere alle.

Vedlegger en ny faktura fra september 2000 og til 15.12.02. Dette er ikke arbeid som dere har bestilt eller står økonomisk ansvarlig for. (Lagmannsretten sin utheving). Det er arbeid jeg har utført i forbindelse med saken, så som møter med politiet, avhør av vitner som har meldt seg, bistand til Arvid og Sigurd m.m.

Men i og med at jeg ikke er oppnevnt i dette arbeidet, må det faktureres et sted. Derfor er det naturlig å fakturere dere, slik at vi får kravet med i saken.

Jeg skriver derfor dette brevet, slik at dere har garanti for at dere ikke vil bli krevd for dette beløpet hvis erstatningssaken skulle få et annet utfall enn at dere får dekket kostnadene, slik som i lagmannsretten. (Lagmannsretten sin utheving.)

Hils familien.»

Tingrettens konklusjon etter gjennomgang av sakens skriftlige bevis var at det måtte slutes av dokumentene at B under hele prosessen måtte oppfatte det som om As endelige krav ville bli fremmet for, og prøvd av retten. Tingretten påpekte at «*Materialet gir grunnlag for å stille spørsmålet om A opprinnelig kan ha hatt samme oppfatning*, men tok ikke stilling til dette spørsmålet.

Lagmannsretten, som stadfestet tingrettens dom, sluttet seg «*langt på vei*» til tingrettens premisser. Lagmannsretten fant det ikke bevist at det forelå muntlig avtale som anført av A, og uttalte blant annet at As ønske om videre engasjement måtte ses i sammenheng med prestisje, ønske om å hjelpe, mediaoppmerksomheten samt eventuell mulighet for dekning hos det offentlige. Lagmannsretten uttalte videre at alle parter syntes å ha lagt til grunn at saken ville kunne ut i erstatningskrav mot det offentlige og at eventuelle utgifter til advokater/etterforskere måtte tas med der. I den grad slike utgifter ikke ble dekket av det offentlige, forelå ingen betalingsforpliktelse for B.

Lagmannsretten fant også at de etterfølgende omstendigheter talte «*klart i mot*» at det forelå en avtale med det innhold A anførte. Lagmannsretten viste til fakturaene, og karakteriserte det som «*påfallende*» at A ikke sendte den første fakturaen til B hvis han mente at han var ansvarlig.

As følgebrev til faktura nr 2 kommenterte lagmannsretten slik:

«Etter lagmannsrettens syn er brevets innhold uforenlig med ankende parts nåværende anførsler og krav. Det fremgår ikke bare at B er uten økonomisk ansvar og at de ikke vil bli krevd for beløpet dersom de ikke får dekket kostnadene, men endog at de ikke har bestilt arbeidet.»

Lagmannsretten viste også til brev fra A av 10. juli 2000 der det blant annet fremgår:

«...Jeg synes det er «ubekvemt» at dere nå bruker økonomiske ressurser på andres arbeid til å gjøre det samme som jeg har gjort, mens jeg har betalt betydelige beløp av egen lomme for det samme.»

Lagmannsretten fant at As formuleringer også på dette punktet var «vanskelig forenlig med en avtale hvor B skulle være økonomisk ansvarlig».

I tillegg til den klare kritikk som må utledes mot A gjennom tingrettens og lagmannsrettens premisser, peker lagmannsretten på at bevisførselen for lagmannsretten nå underbygger, og bestyrker, at B hadde dekning i de faktiske forhold for sin kritikk mot As pågang for å få betaling fra familien.

Lagmannsretten viser i den forbindelse til at timelistene A påberoper som grunnlag for fakturaene ble lagt frem for B for første gang bare ca to døgn før Karmsund tingretts hovedforhandling tok til i januar 2005. Timelistene er svært upresise og det mangler underbilag. Listene gjelder fem års arbeid, de ble levert seks - syv år etter at arbeidet ble påbegynt, og de er generelt sett ikke egnet til å tjene som dokumentasjon for at det arbeidet som er timeført faktisk er utført til tid og i omfang som nedtegnet. I tillegg er det, som anført av B, grunnlag for å stille konkrete spørsmål til deler av timelistene.

Det er ført 22 timer for arbeid 14., 15. og 16. november i London i 2003. På dette tidspunkt var det, ifølge Sjødins vitneforklaring, like før saken om erstatning og oppreisning skulle opp i Høyesterett. Det fantes ikke arbeid i saken som skulle utføres i London. Arbeidets art er ikke spesifisert. A har angitt det som «London div.» 19. november 2003 fylte advokat Sjødin 50 år. Han feiret fødselsdagen i London i en helg i tidsmessig nærhet til selve dagen, og A var en av gjestene. 14.-16. november falt i 2003 på fredag, lørdag og søndag. Når disse omstendigheter sees i sammenheng, og holdes opp mot timeføringens generelle presisjonsnivå, er det for lagmannsretten nærliggende å konkludere med at timeføringen på dette punkt ikke reflekterer en realitet.

Det er videre ført 146 timer for perioden 10. august 2000 til 01. september 2000 for arbeid med As rapport. Lagmannsretten har fått fremlagt to utgaver av rapporten. Begge er datert «10.08.2000». Lagmannsretten har gått gjennom rapportene, og konkluderer med at det samlet sett er små forskjeller mellom utgavene, som er på henholdsvis 28 og vel 31 sider. Ulikhetene dreier seg om enkelte tilføyelser og mindre justeringer. I den utstrekning det ble foretatt arbeid på rapporten i perioden etter 10. august 2000, stiller lagmannsretten seg uforstående til at endringene kan ha krevd 146 timers arbeid.

Det må etter bevisførselen legges til grunn at familien B på søksmålstidspunktet var sterkt preget av flere års store følelsesmessige belastninger som følge av C - saken. Dette må A, som hadde hatt kontakt med familien i en årrekke, åpenbart ha visst. A valgte likevel å gå til sak mot familien med et udokumenterbart krav der hans håndtering av fakturaer og dokumentasjon ble karakterisert som «oppsiktsvekkende» og «enda mer påfallende» av tingretten, som dertil stilte spørsmål ved om ikke også A opprinnelig kunne ha ment at B ikke skulle betale for tjenestene hans. Samme dag som tingretten avsa sin dom, lot A seg intervjuet på TV2 nyhetene. Han ga klart uttrykk for at familien hadde løyet i tingretten, og avsluttet intervjuet med: Når de da er villig til å lyve om et sånt punkt, hva er de da ellers villig til å gi uriktige opplysninger om, så vil man jo kunne stille spørsmålet om resten av troverdigheten deres også». A reiste på denne måten grunnleggende tvil ved om familien B var til å stole på. Dette gjorde han i beste sendetid på riksdekkende tv, og på et tidspunkt da familien B var helt avhengige av sin troverdighet i forbindelse med pågående rettsprosesser med utspring i straffesaken mot fetteren.

Domstolenes samstemmige vurdering av As krav, den usikkerhet som hefter ved timelistene og føringen av disse, As kunnskap om familiens vanskelige situasjon, hans uttalelse til TV2 og hans manglende oppgjør for saksomkostningene, gir etter lagmannsrettens syn samlet sett dekning for meningsinnholdet i Bs påstand slik lagmannsretten har fastlagt dette.

Lagmannsrettens konklusjon er at B har ført bevis for at meningsinnholdet i utsagn 1.1 og 1.2 var sant på publiseringstidspunktet. Utsagnene kan ikke anses rettsstridige. Det er ikke grunnlag for mortifikasjon, og utsagnene kan heller ikke danne grunnlag for tilkjennelse av oppreisningserstatning.

Utsagn 1.3 er det ikke ført sannhetsbevis for. Det er på det rene at ekteparet As bolig var konens særeie, men dette ble avtalt gjennom en ektepakt allerede i 1996. A hadde dessuten andre eiendeler det kunne etableres utlegg i, blant annet en ideell halvpart av en fritidseiendom. Det er heller ikke dokumentert at namsmannen hadde ordlagt seg slik B er gjengitt. For øvrig har B i høst fått dekket kravet på saksomkostninger mot A, ved at fritidseiendommen det ble etablert utlegg i i januar 2007 nå er solgt.

Utsagnet må karakteriseres som en usann påstand om et faktisk forhold. Hovedregelen etter norsk injurielovgivning og EMK artikkel 10 nr 2 jf. artikkel 8 nr 1, er at usanne ærekrenkende påstander om faktiske forhold ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Det må foreligge spesielle grunner for å fravike hovedregelen, jf. bl a Rt-2005-1678 (Fævennen) avsnitt 74 og Rt-2003-928 (Tønsbergs Blad) avsnitt 41. Høyesterett har vist til sakens allmenne interesse, graden av aktsomhet og beskyldningens grovhet som momenter av betydning. Hva som ligger i graden av aktsomhet er ikke nærmere presisert. EMD har som vilkår for unntak stilt krav til beskyldningens alvorlighetsgrad og til kildens pålitelighet. Det siste er særlig aktuelt i forhold til media, og det er vanskelig å vurdere enkeltpersoners ytringer i lys av EMDs krav til presseetikk. I den grad det kan legges vekt på dette momentet, bemerkes at Bs kilde var pålitelig, men det kan altså ikke legges til grunn at namsmannen uttalte seg slik det ble gjengitt i artikkelen.

Utsagn 1.3 kan ikke betegnes som en alvorlig eller grov ærekrenkelse, og impliserer heller ingen mistanke om et straffbart forhold. Lagmannsretten legger under henvisning til Bs partsforklaring til grunn at B misforsto namsmannens opplysninger, og at B ikke forsettlig fremsatte en beskyldning han trodde, eller visste var usann. Meningsinnholdet var til en viss grad korrekt, i den forstand at det var riktig at As kone hadde delvis særeie. Utleggsforretningen, der det ble etablert pant i As andel av fritidseiendom, og som må ha avkreftet Bs oppfatning om at A ikke hadde formuesgjenstander det kunne søkes dekning i, ble avholdt 08. januar 2007, og altså etter at B fremsatte beskyldningen. Det kan slik lagmannsretten ser det, verken på bakgrunn av beskyldningens alvorlighetsgrad eller namsmannens pålitelighet som kilde, bebreides B som uaktsomt at han ikke foretok egne undersøkelser om As formuesforhold i de offentlige registre han eventuelt ville hatt mulighet til å skaffe supplerende opplysninger fra.

A påtok seg sensitive oppdrag som delvis tangerte politiets arbeidsoppgaver, men var som privat etterforsker bare i liten grad underlagt offentlig kontroll og regulering. Hans arbeid stilte strenge krav til faglig etikk, og han kom i sin virksomhet i kontakt med mennesker som befant seg i utsatte og sårbare situasjoner. Som en av teamet rundt fetteren, hadde A fått mye eksponering gjennom den omtale som ble drapssaken til del. Han var i 2007 en av landets mest kjente og profilerte private etterforskere. Han hadde også sittet i bransjeforeningens etiske utvalg og deltatt i utarbeidelsen av etiske retningslinjer for privatetterforskere. Da B uttalte seg om familiens erfaringer med A, herunder om As formuesforhold, hadde A fortsatt ikke gjort opp for seg, selv om det var mer enn et halvt år siden lagmannsrettens dom ble rettskraftig. Samlet sett er det lagmannsrettens syn at det knyttet seg stor offentlig interesse til Bs belysning av det faktum at A, i strid med det som var fastslått gjennom en rettskraftig dom og dertil i motstrid med eget løfte om oppgjør innen 30. juni 2006, ikke gjorde frivillig opp for et stort saksomkostningsbeløp han var dømt til å betale etter å ha ført sak mot tidligere klienter gjennom to rettsinstanser.

På bakgrunn av As profilering som privatetterforsker i flere store saker, må beskyldningen anses å rette seg mot en offentlig og kjent person. Dertil kommer at A selv søkte offentlighetens lys i anledning saken mot Bs, gjennom sitt intervju med TV2 etter at tingrettens dom ble avsagt i januar 2005. I intervjuet beskyldte han i klare ordelag familien for løgn og trakk deres troverdighet i C - saken i tvil. Når A deretter

tapte saken også i lagmannsretten, men likevel ikke gjorde opp for seg, er det lagmannsrettens oppfatning at A selv må bære risikoen for at det ble rettet offentlig søkelys mot hans økonomiske disposisjoner.

Dagen før B fremsatte utsagn 1.3, ble As replikk til det første oppslaget publisert i Dagbladet. Replikken var et kraftig motangrep på B. A skrev at familien boltret seg i Dagbladet med løgner og påstander de overhodet ikke kunne bevise, og avsluttet slik:

«Det store spørsmålet jeg sitter igjen med i dag er; når familien er villig til å fremsette så mange løgner om de som har vært deres viktigste hjelpere til å få frifinnelse og erstatning/oppreisning, hva annet kan de ha løyet om da?».

A gjentok med dette det sitt frontalangrep på Bs troverdighet. Utsagnene kan vanskelig forstås på annen måte enn at familien ikke var til å stole på, herunder at fetterens rolle i C - saken var en annen enn den familien ga uttrykk for. Beskyldningen var meget krenkende. Det må legges til grunn at den ble opplevd som særdeles belastende av familien B, særlig i kraft av sitt innhold, fordi utsagnet kom fra A som hadde arbeidet mye med saken, og også fordi de var utslitte etter mange års belastninger. Familien hadde kjempet for sin troverdighet gjennom flere år, og var fortsatt avhengige av å bli trodd. Da A beskyldte dem for løgn, var således deres krav om gjenopptakelse av erstatningsplikten til C ' etterlatte fortsatt til behandling i rettsapparatet. Alt dette må det legges til grunn at A var innforstått med.

Det er lagmannsrettens syn at de momenter det her er redegjort for med hensyn til den allmenne interesse, aktsomhetsgrad, offentlig person og As eget forhold, samlet etablerer særlige grunner som tilsier at det kan og bør gjøres unntak fra hovedregelen om at usanne faktiske beskyldninger er rettsstridige for så vidt gjelder utsagn 1.3.

Det er da ikke grunnlag for mortifikasjon, jf. straffeloven § 253, og utsagnet kan heller ikke danne grunnlag for oppreisningskrav, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 og Rt-1994-174.

Anken har ikke ført frem. B frifinnes. Han har ikke nedlagt påstand om saksomkostninger, og det foreligger ikke omkostningskrav å ta stilling til.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

B frifinnes.